

ОСОБА В ІСТОРІЇ

СЕРГІЙ СТЕЛЬНИКОВИЧ,
кандидат історичних наук, доцент, докторант Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова

КНЯЗЬ СВЯТОСЛАВ

Князя Святослава історики та письменники іменують «завойовник». Дійсно, спосіб життя цього господаря Київської Русі різко відрізняється від того, як жила його матір княгиня Ольга. Війна на противагу миру, язичництво замість християнства — шлях, який обрав князь Святослав.

ПОЧАТОК ВОЄННОЇ

Перший військовий досвід Святослав здобув навесні 946 р.

Літописець оповідає, як княгиня Ольга разом із сином прийшла в Древлянську землю, щоб помститися за убитого чоловіка. Київським військом номінально керував малий Святослав, фактично ж за військову операцію відповідав воєвода Свенельд.

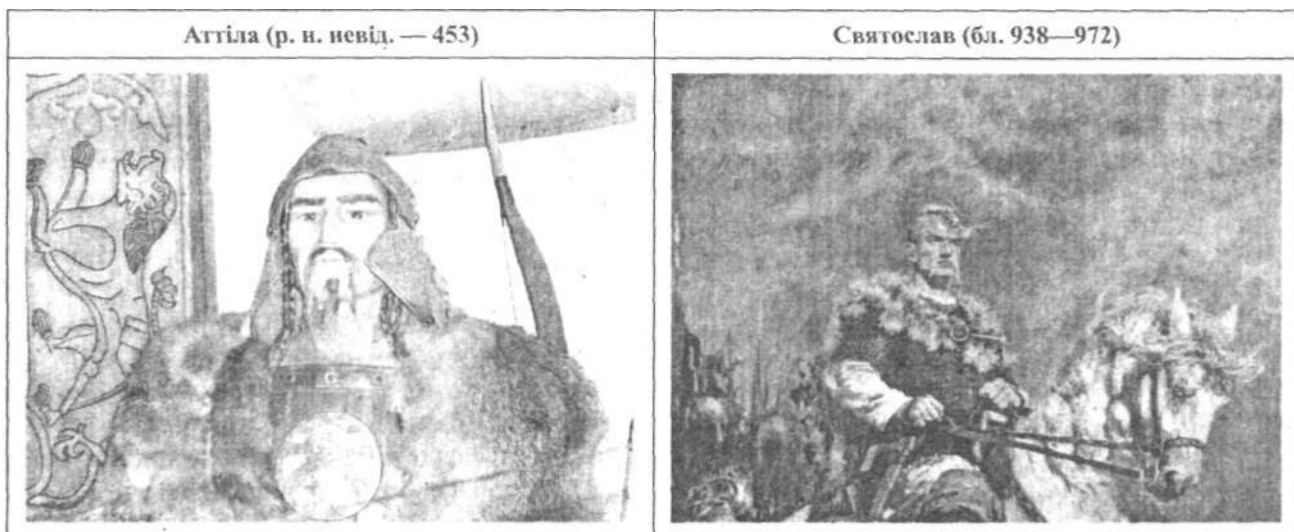
КАР'ЄРИ

Кормилець князя Асмуд вивіз його перед рядами військ. Святослав мав символічно розпочати битву — кинути списа в бік війська древлян, однак Святослав не розрахував сили — спис пролетів між вухами коня і вдарив тварині під ноги.

Такий невдалий початок військо сприйняло розгублено. На допомогу прийшли Свенельд та Асмуд, які сказали: «Князь уже почав. Ударимо, дружино, вслід за князем» [2, с. 34].

Як відомо, похід на землю древлян завершився перемогою княгині Ольги.

Святослав та Аттіла

Пріск Палійський, візантійський історик V ст.:
«Для інших варварів і для нас були підготовлені розкішні яства на круглих срібних тарілях, а Аттілі не подавалося нічого, окрім м'яса на дерев'яній тарілі. І в усьому іншому він виказував помірність: так, гостям подавалися чаші золоті й срібні, а його кубок був дерев'яний. Одяг його також був скромний і нічим не відрізнявся від інших, окрім чистоти»

Лев Диякон, візантійський історик X ст.:
«Не возив він за собою ні воза, ні казанів, не варив м'яса, а тонко нарізавши конину або дичину, або воловину, підсмажував на вогні і так їв. [...] Голова у нього поголена, лише на одному боці її висіло пасмо волосся, що означало знатність роду; одяг його був білий і відрізнявся від одягу його наближених лише чистотою»

КНЯЗЬ-ВОЇН

Святослав прийшов до влади в 962 р. Князь прагнув подвигів, тому переважно більшість часу перебував у військових походах.

У 964 р. Святослав підкорив в'ятичів, болгар і буртасів. Наступного 965 р. княже військо здобуло столицю Хазарії місто Ітиль. Згодом Святослав здобув один із найбагатших торговельних портів Семендер. Після того даниною було обкладено ясів і касогів.

На думку історика Володимира Пашуто, Святослав хотів не тільки розгромити Хазарію, але й *«взяти в руські руки контроль над торговельними шляхами в Хорезм, Багдад, Константинополь по Волзі, Доні, на Керченській протоці, на Північному Кавказі, відкрити дорогу на Кавказ і міцною ногою встати в Криму»* [1, с 221].

Водночас Святослав не зміг скористатися перемогою і закріпити за Руссю завойовані території.

Балканський похід

Візантія перебувала із Болгарією в союзницьких відносинах і була змушена платити останній трибут за оборону її кордонів від кочовиків.

Водночас Візантія виношувала плани щодо поглинення Болгарії, тому коли болгарський цар Петро підписав мирну угоду з угорцями, це занепокоїло Никифора II Фоку.

Візантія продовжувала підтримувати дружні відносини із Болгарією, паралельно готуючись до війни.

Планувалося заохотити Святослава напасти на Болгарію. Тоді остання мала б звернутися за допомогою до візантійського імператора, який, використовуючи печенігів, надав би допомогу.

Реалізуючи задумане, у 968 р. до Святослава вирушив посланець Никифора II Фоки син херсонського стратига Калокір. Йому вдалося отримати згоду князя. Візантія надіслала 15 кентінаріїв золота (близько 500 кг) для спорядження війська русичів.

Того ж року Святослав на чолі війська рушив у Болгарію, захопив не один десяток міст. Таким

чином, першу частину візантійського плану було виконано.

Візантія домовилася із печенігами, що вони мають відволік[™] увагу київського князя, напавши на столицю Русі. Святослав вирушив у Київ, де уклав із печенігами перемир'я. Тим часом у Візантії у результаті державного перевороту до влади прийшов Іоанн Цимісхій.

У 970 р. Святослав повернувся на Балкани. У результаті воєнних дій суверенітет Болгарії було ліквідовано. Такий розвиток подій не входив у плани Візантії. Війни було не оминати.

До середини літа 971 р. тривало воєнне протистояння між

військами русичів і візантійців. Урешті було підписано мирний договір, за умовами якого Святослав відмовлявся від завоювань у Болгарії, натомість Іоанн Цимісхій гарантував війську князя безперешкодне повернення додому. Однак у 972 р. на військо князя напали печеніги під керівництвом хана Курі й вкоротили Святославу віку.

Використані джерела

1. *Войтович Л.* Княжа доба на Русі: портрети еліти / Л. Войтович. — Біла Церква : Вид. О. В. Пшонківський, 2006. - 784 с
2. *Літопис руський* / пер. з давньорус. Л. Є. Махновця; відп. ред. О. В. Мишанич. — К. : Дніпро, 1989. - 591 с

